

การศึกษาการใช้หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่ 2 (ภาษาจีน)
ของโรงเรียนที่มีผลการสอบวิชาความถนัดทางภาษาจีนสูง

**A STUDY OF CURRICULUM IMPLEMENTATION OF FOREIGN LANGUAGE
(CHINESE LANGUAGE) BY SCHOOLS WITH HIGH SCORES ON THE PROFESSIONAL
AND ACADEMIC APTITUDE TEST OF THE CHINESE LANGUAGE**

นายบุญเสริม สัมนาวงศ์ *

Boonserm Sumnavong

อาจารย์ ดร.เพิ่มเกียรติ ขมวัฒนา **

Permkiet Khamawattana, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรภาษาภาษาจีนของโรงเรียนที่มีผลการสอบวิชาความถนัดทางภาษาจีนสูง ประชากร ได้แก่ โรงเรียนที่นักเรียนมีผลการสอบสูง จำนวน 6 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบศึกษาเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลโดย 1) การแจกแจงความถี่ และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย 2) การวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอในรูปแบบความเรียง

ผลการวิจัยพบว่า 1) งานบริหารหลักสูตร พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร เตรียมบุคลากร โดยให้ครูเข้ารับการประชุม อบรม สัมมนา จัดครูเข้าสอน โดยพิจารณาตามความสามารถทางด้านภาษาและความถนัด ครูมีคาบสอนเฉลี่ยสัปดาห์ละ 10 – 15 คาบ มีการจัดแผนการเรียนวิชาภาษาจีน โรงเรียนให้การสนับสนุนวัสดุ สื่อการเรียนการสอน และสิ่งอำนวยความสะดวก มีการจัดการนิเทศติดตามและประเมินผล และประชาสัมพันธ์หลักสูตรผ่านเว็บไซต์และกิจกรรมต่าง ๆ ปัญหาที่พบคือ ครูผู้สอนชาวจีนไม่สนใจวิชาชีพครูอย่างแท้จริง ครูผู้สอนชาวไทยขาดความรู้และประสบการณ์ในการสอนวิชาภาษาจีน และโรงเรียนไม่จัดห้องเฉพาะสำหรับวิชาภาษาจีน 2) งานสอน พบว่า ครูที่ร่วมในการสร้างหลักสูตรทำความเข้าใจหลักสูตรแม่บท ครูจัดทำแผนการสอน ตามหน่วยการเรียนรู้ โดยอ้างอิงจากหลักสูตรและแบบเรียนที่ใช้สอน โดยมุ่งพัฒนาทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้าน เลือกใช้กิจกรรมที่เหมาะสม เนื้อหาและวัยของผู้เรียน ให้ความรู้เพิ่มเติมด้านวัฒนธรรมและประเพณีจีน มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร พัฒนาสื่อการสอนเพิ่มเติม ใช้สื่อที่หลากหลาย มีการจัดสอนซ่อมเสริมทั้งในและนอกเวลาเรียน และมีวิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย ปัญหาที่พบคือ เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีน้อย มีความล่าช้าในการเบิกจ่ายงบประมาณ

* นิตินิตมหาบัณฑิตสาขาวิชานิติศาสตร์และการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ภาควิชา โยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: top_ds@hotmail.com

** อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์และการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ภาควิชา โยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ISSN 1905 - 4491

Abstract

The research aims to study the state and problem of the curriculum implementation of the Chinese language of schools with high scores on the professional and academic aptitude test. The population was six schools with high scores on the test of the Chinese language. The research instruments were semi-structured interview sheets and documentary study sheet. The methods using for analysis were: 1) The frequency distribution and presented in table format with descriptions. 2) Content analysis and presented in narrative form. The results were: 1) On curriculum management: most of the schools analyze the curriculum, assign teachers to participate in seminars, assign teachers for class by considering language ability and an average class of around 10 – 15 periods per week, plan study program, support through teaching equipment and facilities, supervise and evaluate curriculum implementation and present curriculum to the public by website and school activities. The problems included: Chinese teachers disregard towards careers as teacher. Thai teachers lacked knowledge and experience in teaching the Chinese language. Schools lacked space for a Chinese language center. 2) On teaching: the teachers who took the responsibilities for developing curriculum had the duty to analyze the basic curriculum. Teachers planned lessons in advance depending on the Chinese curriculum and complementary book, covered the four language skills, used various teaching activities based upon lesson content and students, taught Chinese culture and tradition, planned extra-curriculum activities, developed and used a variety of teaching equipment, organized remedial teaching for students in regular and extra-class, and used various evaluation methods. The problems included: lack of time for extra-curriculum activities and delays in budgeting.

คำสำคัญ : หลักสูตร / การใช้ / ภาษาจีน / โรงเรียนที่มีคะแนนสูง

Keywords : CURRICULUM / IMPLEMENTATION / CHINESE LANGUAGE / SCHOOLS WITH HIGH SCORES

บทนำ

ภาษานับเป็นหนึ่งในความสามารถที่มีความสำคัญที่จะช่วยสร้างโอกาสให้แก่ผู้ที่มีความชำนาญในการก้าวเข้าไปสู่ความสำเร็จ ภายใต้ต้นนโยบายการปฏิรูปและการเปิดประเทศที่ดำเนินมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 ของประเทศจีน ทำให้ประเทศจีนเข้ามามีบทบาทในสังคมโลกมากขึ้น ปัจจุบันประเทศจีนมีบทบาทสูงในการพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียนและภูมิภาคต่าง ๆ ของโลกเป็นอย่างยิ่ง และยังมีแนวโน้มที่จะขยายบทบาทในประชาคมโลกอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดกระแสการเรียนภาษาจีนอันร้อนแรงขึ้น ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน จึงได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (พ.ศ. 2549-2553) ขึ้น เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับความต้องการและก้าวสู่มาตรฐานอันเป็นที่ยอมรับในระดับสากล แต่การเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยก็ยังมีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย การใช้หลักสูตรนับว่ามีความสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่ง หากผู้นำหลักสูตรไปใช้ขาดความรู้ความเข้าใจหรือนำไปใช้ไม่ถูกต้อง หลักสูตรก็อาจจะประสบความสำเร็จไม่ได้ ดังที่สันต์ ธรรมบำรุง (2527) กล่าวไว้ว่า ถ้าจะเปรียบเทียบให้เห็นได้ชัดเจน หลักสูตรนั้นเปรียบเสมือนทฤษฎี การนำไปใช้เปรียบเสมือนภาคปฏิบัติ ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติต้องควบคู่สอดคล้องกันนั้นใด หลักสูตรและการนำไปใช้ก็สอดคล้องกันนั้น ซึ่งสอดคล้องกับ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการใช้หลักสูตรว่า การใช้หลักสูตรเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมาก เพราะถ้าไม่มีการนำหลักสูตรที่สร้างขึ้นไปสู่

การปฏิบัติจริงในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ หลักสูตรนั้นก็ไม่มี ความหมาย ถึงแม้ว่าหลักสูตรที่สร้างขึ้นจะดีเลิศหรือเหมาะสมมากเพียงใดก็ตาม ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพและ ปัญหาในการใช้หลักสูตรของโรงเรียนที่มีผลการสอบวิชาความถนัดทางภาษาจีนสูงว่าโรงเรียนมีการ ดำเนินการใช้หลักสูตรอย่างไรนักเรียนจึงมีผลการสอบดีกว่าโรงเรียนอื่น ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางใน การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาต่างประเทศที่ 2 (ภาษาจีน) ให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่ 2 (ภาษาจีน) ของโรงเรียนที่มีผลการสอบวิชา ความถนัดทางภาษาจีนสูง
2. เพื่อศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่ 2 (ภาษาจีน) ของโรงเรียนที่มีผลการสอบวิชา ความถนัดทางภาษาจีนสูง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยศึกษาจากประชากร โรงเรียน ที่มีผลการสอบวิชาความถนัดทางภาษาจีนสูง ทั้งหมด 6 โรงเรียน เป็นสถานศึกษาของรัฐ 2 โรงเรียน และเอกชน 4 โรงเรียน โดยผู้ให้ข้อมูลประกอบไปด้วย ผู้นิเทศก์ 4 คน ผู้บริหาร 13 คน และครูผู้สอน 15 คน โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบ สัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) และแบบศึกษาเอกสาร

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ พร้อม นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย และข้อมูลเกี่ยวกับสภาพ และปัญหา ในการใช้หลักสูตร วิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นความเรียง

ผลการวิจัย

1. สภาพ และปัญหา งานบริหารหลักสูตร

- 1.1 การศึกษาวิเคราะห์และทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรต่าง ๆ

โรงเรียนทั้งหมดทำการศึกษาวิเคราะห์และทำความเข้าใจหลักสูตรภาษาจีน กำหนดการสอน ตลอดจนแผนการเรียนรู้อื่น ๆ ที่ได้จัดทำขึ้น ซึ่งโรงเรียนทั้งหมดไม่ประสบปัญหาในการศึกษา วิเคราะห์และทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรต่าง ๆ

- 1.2 การเตรียมบุคลากรในโรงเรียน

โรงเรียนเอกชนทั้งหมดจัดหาครูผู้สอนเป็นชาวจีนที่จบการศึกษาทางด้านการสอนภาษาจีน ซึ่ง โรงเรียนเอกชนส่วนใหญ่ให้บริษัทเอกชนเป็นผู้จัดหลักสูตรให้ตามความเห็นชอบของโรงเรียน ส่วนโรงเรียน รัฐทั้งหมดจัดหาครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นชาวไทย โดยมีครูอย่างน้อยหนึ่งคนจบทางด้านการสอนภาษาจีน นอกจากนี้โรงเรียนทั้งหมดเตรียมบุคลากรโดยส่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้หลักสูตรภาษาจีนเข้าประชุม อบรม สัมมนาเพื่อทำความเข้าใจหลักสูตร ตลอดจนส่งครูผู้สอนเข้ารับการประชุม อบรม สัมมนาทางด้าน วิธีการสอนภาษาจีน

ปัญหาการเตรียมบุคลากรในโรงเรียน ได้แก่ บริษัทเอกชนที่จัดการเรียนการสอนให้กับโรงเรียน พบปัญหาชาวจีนผู้ที่มีมาสมัครเป็นครูไม่สนใจในวิชาชีพครู ซึ่งผู้บริหารของบริษัทแก้ปัญหาโดยการเข้มงวดในการคัดเลือกและหาครูเพิ่ม นอกจากนี้ยังพบปัญหาครูผู้สอนชาวจีนขาดประสบการณ์ในการสอน ซึ่งแก้ปัญหาโดยการจัดประชุม อบรม และสัมมนา สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นกับโรงเรียนรัฐที่จัดหาครูผู้สอนเป็นชาวไทยคือ ครูผู้สอนชาวไทยขาดความรู้และประสบการณ์ในการสอนภาษาจีน โรงเรียนดำเนินการแก้ไขโดยส่งครูเข้ารับการประชุม อบรม สัมมนา เพื่อพัฒนาทั้งทางด้านภาษาและการสอน

1.3 การจัดครูเข้าสอน

โรงเรียนทั้งหมดจัดครูเข้าสอนวิชาภาษาจีนโดยพิจารณาจากความสามารถทางด้านภาษาและความถนัดทางการสอนของครูผู้สอนแต่ละคน โดยโรงเรียนเอกชนส่วนใหญ่ให้บริษัทเอกชนเป็นผู้จัดครูเข้าสอนให้ตามความเห็นชอบของโรงเรียน ถ้าเป็นครูผู้สอนชาวจีนที่จบการศึกษาทางการสอนภาษาจีนสามารถจัดเข้าสอนได้ทุกระดับชั้น ถ้าเป็นครูผู้สอนชาวไทยที่ไม่ได้จบทางการสอนภาษาจีนจะจัดสอนภาษาจีนเบื้องต้น โดยให้สอนทักษะทางการอ่านและเขียน แต่ถ้าเป็นทักษะทางการฟังและพูดจะให้สอนโดยครูผู้สอนชาวจีน ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ประสบปัญหาในการจัดครูเข้าสอน

1.4 การจัดตารางสอน

โรงเรียนทั้งหมดจัดตารางสอนให้ 1 คาบ มีระยะเวลา 50 นาที ถ้าใน 1 สัปดาห์มีเรียนวิชาภาษาจีนมากกว่า 1 คาบ จะจัดในลักษณะคาบคู่ คือ นักเรียนต้องเรียนวิชาภาษาจีนติดต่อกัน 2 คาบ โรงเรียนที่เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนใหญ่จะกำหนดให้นักเรียนทุกคนต้องเรียนวิชาภาษาจีน 1 คาบต่อสัปดาห์ สำหรับในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนส่วนใหญ่กำหนดให้นักเรียนที่เลือกเรียนแผนการเรียนภาษาจีนเรียนภาษาจีน 5 – 8 คาบต่อสัปดาห์ ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่จัดคาบสอนให้ครูเฉลี่ยสัปดาห์ละ 10-15 คาบ ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ประสบปัญหาในการจัดตารางสอน

1.5 การจัดแผนการเรียน

โรงเรียนที่เปิดการเรียนการสอนวิชาภาษาจีนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนใหญ่จัดให้นักเรียนทุกคนเรียนวิชาภาษาจีน สำหรับในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนส่วนใหญ่จัดแผนการเรียนวิชาภาษาจีนโดยเฉพาะให้กับนักเรียน ซึ่งโรงเรียนทั้งหมดไม่ประสบปัญหาในการจัดแผนการเรียน

1.6 การจัดบริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

โรงเรียนทั้งหมดจัดบริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนให้กับผู้ใช้หลักสูตร ได้แก่ กลุ่มกิจการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน เอกสารประกอบการอบรม เอกสารแนวทางการวัดและประเมินผล เอกสารบันทึกข้อมูลการประเมินผล แบบบันทึกการสอน ตลอดจนวัสดุสิ้นเปลืองต่าง ๆ และจัดสื่อการเรียนการสอน ได้แก่ พู่กันจีน หมึก กระดาษสี หนังสือเรียน แบบฝึกหัดเสริมการเรียน แผ่นภาพ บัตรคำ แผนที่ สื่อมัลติมีเดีย ซีดีเพลง ภาพยนตร์ นิทาน เป็นต้น เพื่อสนับสนุนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ประสบปัญหาในการจัดบริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

1.7 การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่ผู้ใช้หลักสูตร

โรงเรียนทั้งหมดจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่ผู้ใช้หลักสูตร ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องโปรเจกเตอร์ โทรทัศน์ ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องเทคโนโลยีและการสารสนเทศ ห้องสมุด ตลอดจนพื้นที่ทำกิจกรรมภายในบริเวณโรงเรียนให้แก่ผู้ใช้หลักสูตร

ปัญหาการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่ผู้ใช้หลักสูตร พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีห้องเฉพาะสำหรับวิชาภาษาจีน ทำให้ไม่มีที่จัดแสดงผลงานและเก็บวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนทางด้านภาษาจีน โรงเรียนแก้ปัญหาโดยจัดให้ครูผู้สอนภาษาจีนใช้ห้องร่วมกับครูผู้สอนหลักสูตรภาษาต่างประเทศ

1.8 การนิเทศติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร

โรงเรียนเอกชนทั้งหมดที่จัดการนิเทศติดตามโดยบริษัทเอกชนมีการนิเทศติดตามภาคการศึกษาละ 2 ครั้ง โดยมีผู้เชี่ยวชาญทางด้านการสอนภาษาจีนนิเทศทางด้านเนื้อหา และมีเจ้าหน้าที่ทำการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเรียนการสอนวิชาภาษาจีน สำหรับโรงเรียนส่วนใหญ่ที่จัดหลักสูตรเองดำเนินการนิเทศติดตามโดยบุคลากรภายในโรงเรียนผลัดเปลี่ยนกันทำการนิเทศติดตาม เพื่อช่วยเหลือและปรับปรุงการสอนให้มีคุณภาพโดยไม่ได้กำหนดวันและเวลาที่แน่นอน ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ประสบปัญหาในการนิเทศติดตาม

สำหรับการประเมินผลการใช้หลักสูตร พบว่า โรงเรียนทั้งหมดประเมินผลการใช้หลักสูตรจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้หลักสูตร ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้หลักสูตรภาษาจีน นักเรียน และผู้ปกครอง ซึ่งโรงเรียนทั้งหมดไม่ประสบปัญหาการประเมินผลการใช้หลักสูตร

1.9 การประชาสัมพันธ์หลักสูตร

โรงเรียนส่วนใหญ่ประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้กับผู้ปกครอง นักเรียน และผู้ที่สนใจทราบผ่านเว็บไซต์ การประชุมผู้ปกครองประจำปี และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนทั้งหมดไม่ประสบปัญหาในการประชาสัมพันธ์หลักสูตร

2. สภาพ และปัญหา งานสอน

2.1 การทำความเข้าใจหลักสูตรแม่บทและปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

ครูผู้สอนของโรงเรียนทั้งหมดที่มีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตรภาษาจีนทำความเข้าใจหลักสูตรแม่บท และครูผู้สอนของโรงเรียนทั้งหมดไม่ได้ปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น เนื่องจากหลักสูตรที่ใช้ถูกสร้างขึ้นมาเป็นหลักสูตรเฉพาะสำหรับโรงเรียน ซึ่งครูผู้สอนของโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ประสบปัญหาในการทำความเข้าใจหลักสูตรแม่บทและปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

2.2 การวางแผนการสอน

ครูผู้สอนของโรงเรียนทั้งหมดวางแผนการสอนโดยอ้างอิงจากหลักสูตรภาษาจีนและหนังสือที่ใช้ในการเรียนการสอน โดยโรงเรียนทั้งหมดที่บริษัทเอกชนจัดหลักสูตรให้ บริษัทเป็นผู้จัดทำกำหนดการสอน และครูผู้สอนส่วนใหญ่ทำแผนการสอนรายหน่วยการเรียนรู้เอง ส่วนโรงเรียนทั้งหมดที่จัดหลักสูตรภาษาจีนเอง ครูผู้สอนส่วนใหญ่ร่วมกันจัดทำกำหนดการสอน และแยกกันทำแผนการสอนตามหน่วยการเรียนรู้ที่แต่ละคนรับผิดชอบ ซึ่งครูผู้สอนโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ประสบปัญหาในการวางแผนการสอน

2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ครูผู้สอนของโรงเรียนทั้งหมดสอนโดยมุ่งเน้นให้นักเรียนมีทักษะทางภาษาครบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ตลอดจนเรียนรู้วัฒนธรรม มุ่งหวังให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาจีน โดยครูผู้สอนส่วนใหญ่จะเริ่มการสอนจากการทบทวนบทเรียน สอนเนื้อหาใหม่ สรุปเนื้อหาที่เรียน แล้วให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด ซึ่งมีกิจกรรมที่ใช้ เช่น การตอบคำถาม การอ่านบทสนทนาในหนังสือ การให้อ่านบัตรคำ การให้ดูแผนภาพ การให้คัดคำศัพท์ การให้ดูสื่อมัลติมีเดีย การแสดงบทบาทสมมติ การเล่านิทาน การร้องเพลง เป็นต้น การเลือกใช้กิจกรรมใดในการสอนนั้นครูผู้สอนทั้งหมดพิจารณาจากความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและความสอดคล้องกับเนื้อหา และนอกเหนือจากการสอนตามเนื้อหาในหนังสือแล้วครูผู้สอนทั้งหมดยังแทรกความรู้เพิ่มเติมทางด้านวัฒนธรรมและประเพณีจีนให้กับนักเรียนด้วย ซึ่งครูผู้สอนของโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ประสบปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร พบว่า ครูผู้สอนของโรงเรียนทั้งหมดจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้กับนักเรียน กิจกรรมที่จัด ได้แก่ กิจกรรมวันวิชาการ กิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ เป็นต้น และโรงเรียนส่วนใหญ่มีกิจกรรมส่งนักเรียนไปเรียนภาษาระยะสั้นที่ประเทศจีนเป็นประจำทุกปี และยังพบว่าโรงเรียนทั้งหมดมีการส่งนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นโดยหน่วยงานภายนอก ได้แก่ กิจกรรมการแข่งขันภาษาจีนเพชรยอดมงกุฏ นอกจากนี้บริษัทเอกชนยังทำการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้แก่โรงเรียนที่จัดหลักสูตรให้ ได้แก่ กิจกรรมเขียนพู่กันจีน กิจกรรมร้องเพลงจีน กิจกรรมตัดกระดาษจีน กิจกรรมแข่งขันตอบปัญหาภาษาจีน กิจกรรมการแข่งขันกล่าวสุนทรพจน์ กิจกรรมการแข่งขันเขียนพู่กันจีน เป็นต้น

ปัญหาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร พบว่า ครูผู้สอนของโรงเรียนทั้งหมดที่จัดหลักสูตรภาษาจีนเองมีเวลาในการจัดกิจกรรมน้อย ซึ่งครูผู้สอนแก้ปัญหาโดยการจัดกิจกรรมให้เท่าที่เวลาเอื้ออำนวย มีการแบ่งงานให้นักเรียนแต่ละคนรับผิดชอบ นอกจากนี้ยังพบว่าโรงเรียนที่จัดหลักสูตรภาษาจีนเองส่วนใหญ่มีความล่าช้าในการเบิกจ่ายงบประมาณหรือไม่ได้จัดเตรียมงบประมาณเพื่อใช้จัดซื้อสื่อการเรียนการสอนสำหรับกิจกรรมเสริมหลักสูตรบางอย่าง ซึ่งครูผู้สอนแก้ปัญหาโดยการสำรองเงินในการทำกิจกรรมเสริมหลักสูตรไปก่อน สำหรับปัญหาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรของโรงเรียนทั้งหมดที่จัดหลักสูตรโดยบริษัทเอกชน พบว่าบริษัทเอกชนเกิดปัญหาถ้าต้องจัดกิจกรรมให้กับโรงเรียนแต่ละแห่งในช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งบริษัทเอกชนแก้ปัญหาโดยการทำข้อตกลงกับโรงเรียนให้โรงเรียนวางแผนวันและเอาในการจัดกิจกรรมไว้ล่วงหน้า และยังพบปัญหาการจัดกิจกรรมเรียนภาษาระยะสั้นที่ประเทศจีนซึ่งโรงเรียนแต่ละโรงเรียนที่รับผิดชอบมีจำนวนนักเรียน

เข้าร่วมน้อย ซึ่งบริษัทเอกชนแก้ปัญหาโดยการรวมนักเรียนของโรงเรียนที่จัดหลักสูตรภาษาจีนให้ทั้งหมดไปเรียนภาษาระยะสั้นพร้อมกัน

2.4 การพัฒนาและใช้สื่อการเรียนการสอน

ครูผู้สอนของโรงเรียนส่วนใหญ่ทำสื่อการสอนเพิ่มเติมจากเนื้อหาภายในบทเรียน เช่น การจัดทำเอกสารสรุปการสอน การจัดทำเอกสารประกอบวันสำคัญ การทำบัตรคำ เป็นต้น ซึ่งครูผู้สอนของโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ประสบปัญหาในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน

การใช้สื่อการเรียนการสอน พบว่า ครูผู้สอนของโรงเรียนทั้งหมดใช้สื่อที่หลากหลาย เช่น สื่อมัลติมีเดีย หนังสือเรียน หนังสือเสริมการเรียน ซีดี เพลง ภาพยนตร์ บัตรคำ แผ่นภาพ เป็นต้น การใช้สื่อการเรียนการสอนชนิดใดนั้นขึ้นอยู่กับเนื้อหาและช่วงอายุของผู้เรียน ซึ่งครูผู้สอนของโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ประสบปัญหาในการใช้สื่อการเรียนการสอน

2.5 การจัดสอนซ่อมเสริม

การจัดสอนซ่อมเสริม พบว่า ครูผู้สอนของโรงเรียนส่วนใหญ่ทำการสอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียนที่เรียนไม่คืบหน้าชั่วโมงเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนถามคำถามทางด้านภาษาจีนทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน และมอบหมายงานให้นักเรียนทำ สำหรับการสอนให้กับนักเรียนที่เรียนดี พบว่า ครูผู้สอนของโรงเรียนทั้งหมดจัดสอนเสริมให้กับนักเรียนที่ต้องไปสอบแข่งขัน เปิดโอกาสให้นักเรียนถามคำถามทางด้านภาษาจีนทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ซึ่งครูผู้สอนของโรงเรียนทั้งหมดไม่ประสบปัญหาในการจัดสอนซ่อมเสริม

2.6 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า ครูผู้สอนของโรงเรียนทั้งหมดมีเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยใช้เกณฑ์การวัด ได้แก่ การวัดระหว่างการเรียนการสอน เป็นการวัดโดยวิธีที่หลากหลาย เช่น การถามตอบในชั่วโมงเรียน การให้นักเรียนท่องบทสนทนา การให้นักเรียนทำรายงานแล้วออกมานำเสนอ การให้คัดภาษาจีน การสังเกตความตั้งใจเรียนของนักเรียน และการวัดโดยการสอบปลายภาค เป็นการวัดโดยใช้แบบทดสอบข้อเขียนซึ่งประกอบไปด้วยข้อคำถามทั้งปรนัยและอัตนัย โดยอัตราส่วนระหว่างการประเมินระหว่างการเรียนการสอนต่อการวัดโดยการสอบปลายภาคคิดเป็น 70 : 30 ครูผู้สอนทำการวัดและประเมินทักษะของนักเรียนทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ซึ่งครูผู้สอนของโรงเรียนทั้งหมดไม่ประสบปัญหาในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง การศึกษาการใช้หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่ 2 (ภาษาจีน) ของโรงเรียนที่มีผลการสอบวิชาความถนัดทางภาษาจีนสูง มีข้อค้นพบที่น่าสนใจซึ่งสามารถนำมาอภิปราย ดังนี้

1. งานบริหารหลักสูตร

การศึกษาวิเคราะห์และทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรต่าง ๆ พบว่า โรงเรียนทั้งหมดมีการวิเคราะห์และทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรต่าง ๆ ผู้วิจัยเห็นว่า การศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตรให้ชัดเจนมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นสิ่งที่จะช่วยให้สามารถกำหนดทิศทางในการดำเนินการใช้หลักสูตรให้มุ่งไปสู่เป้าหมายได้โดยไม่ออกนอกกรอบ ดังที่อูทซ์ บุญประเสริฐ (2538) ได้กล่าวถึงความจำเป็นในการวางแผนไว้ว่า การวางแผนเป็นรากฐานสำคัญของการปฏิบัติงาน เป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญยิ่งสำหรับการบริหารที่มีประสิทธิภาพสูง และเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการบริหารที่เน้นการทำงานในแบบที่เป็นระบบ

การเตรียมบุคลากรในโรงเรียน พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ของโรงเรียนจัดหาจากชาวจีนที่จบการศึกษาทางด้านการสอนภาษาจีน ถึงแม้ว่าบางโรงเรียนจะคัดเลือกจากครูชาวไทย โรงเรียนก็จะคัดเลือกจากผู้ที่มีความรู้ทางด้านภาษาจีน หรือถ้าไม่มีบุคลากรที่มีความรู้ทางด้านภาษาจีน โรงเรียนก็จะทำการส่งครูไปเรียนรู้ภาษาจีน และโรงเรียนยังทำการจัดหาครูเพิ่มเติมที่จบการศึกษาทางด้านการสอนภาษาจีนเข้ามาสอนด้วย นอกจากนี้ครูของโรงเรียนทั้งหมดยังได้รับการส่งเสริมให้เข้าอบรม สัมมนาทางด้านการเรียนการสอนวิชาภาษาจีน ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนมีวิธีการเตรียมบุคลากรได้เป็นอย่างดี เนื่องจากคัดเลือกจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมีการจัดอบรมสัมมนาให้กับครู ซึ่งจะช่วยให้ครูพัฒนาตนเอง ไม่ว่าจะเป็นความรู้ทางภาษาจีน ความรู้ทางการสอน ตลอดจนทักษะและเทคนิคทางด้านการสอน ดังที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525) ได้กล่าวถึงความสำคัญในการเตรียมบุคลากรไว้ว่า การเตรียมการจัดอบรมครูเพื่อใช้หลักสูตรใหม่ถือเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรและการสอน ถ้าครูไม่ได้รับการอบรมนวัตกรรม เทคโนโลยี และวิธีสอน ตลอดจนกระบวนการใหม่ ๆ แม้จะเขียนเสนอแนะชัดเจนไว้ที่หลักสูตรคู่มือครู แต่การนำไปใช้อาจจะมีการสื่อสารได้ไม่เต็มที่ การใช้หลักสูตรจะดำเนินไปอย่างขาดประสิทธิภาพ การดำเนินการอบรมเพื่อใช้หลักสูตรใหม่นั้น ควรจะจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ นอกจากนี้จากการวิจัยยังพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จัดจ้างครูภาษาจีนเป็นครูพิเศษ เนื่องจากอัตราเงินเดือนของครูประจำค่อนข้างต่ำ ผู้วิจัยเห็นว่า อัตราเงินเดือนครูที่ต่ำนั้นเป็นสิ่งขัดขวางไม่ให้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถเข้าไปเป็นครู ดังนั้นควรจะมีการปรับอัตราค่าตอบแทนหรือใช้แรงจูงใจรูปแบบอื่นเพื่อจูงใจให้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถเข้าไปเป็นครู ดังที่ Herzberg (1959) ได้กล่าวถึงทฤษฎีแรงจูงใจที่จะทำให้เกิดความพึงพอใจในตัวบุคคลและจูงใจให้บุคคลทำงานหนักมากขึ้น ว่าเกิดจากปัจจัย 2 ด้านด้วยกัน ได้แก่ ปัจจัยจูงใจ ซึ่งประกอบไปด้วย 1) โอกาสและความเป็นไปได้ในการเจริญก้าวหน้า 2) การได้เลื่อนระดับหรือความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน 3) การได้รับการยกย่อง ยอมรับ 4) การได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบ 5) การประสบผลสำเร็จ และปัจจัยค้ำจุน ซึ่งประกอบไปด้วย 1) เงินเดือน 2) สภาพการทำงาน 3) ความปลอดภัย 4) ความเป็นชีวิตส่วนตัว 5) การบังคับบัญชา 6) นโยบายองค์กร 7) ความสัมพันธ์กับผู้บริหาร 8) ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน

การจัดครูเข้าสอน พบว่า โรงเรียนทั้งหมดมีการจัดครูเข้าสอนโดยพิจารณาตามความสามารถทั้งทางด้านภาษาและความถนัดทางการสอนของครู ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนดำเนินการในส่วนนี้ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากการเลือกบุคคลที่เหมาะสมกับงานจะทำให้บุคคลแต่ละคนใช้ศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับ สังค อุทรานันท์ (2532) ที่กล่าวไว้ว่า การจัดครูเข้าสอนจำเป็นต้องคำนึงถึงความรู้ความสามารถ ตลอดจนความสมัครใจของครูแต่ละคนด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ใช้หลักสูตรแต่ละคนมีโอกาสได้ใช้ศักยภาพของตนให้เป็นประโยชน์ต่อการใช้หลักสูตรให้มากที่สุด นอกจากนี้จากการวิจัย พบว่า มีโรงเรียนบางส่วนของครูภาษาจีนต้องสอนวิชาหลัก ได้แก่ วิชาภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดให้ครูสอนในหลายวิชาจะทำให้ประสิทธิภาพในการสอนของครูลดลง ครูจะมีภาระงานมาก ทำให้การเตรียมการสอนในแต่ละชั่วโมงทำได้น้อยลง ดังนั้น โรงเรียนจึงควรจัดหาครูที่จบเฉพาะทางด้านภาษาจีนมาโดยตรงหรือให้ครูมุ่งสอนในวิชาใดวิชาหนึ่ง

การจัดตารางสอน พบว่า โรงเรียนทั้งหมดจัดให้ 1 คาบเรียน มีระยะเวลา 50 นาที โรงเรียนที่เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนใหญ่จะกำหนดให้นักเรียนทุกคนต้องเรียนวิชาภาษาจีน 1 คาบต่อสัปดาห์ สำหรับในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนส่วนใหญ่กำหนดให้นักเรียนที่เลือกเรียนแผนการเรียนภาษาจีนเรียนภาษาจีน 5 – 8 คาบต่อสัปดาห์ โดยโรงเรียนส่วนใหญ่จัดให้ครูมีคาบสอนเฉลี่ยสัปดาห์ละ 10 – 15 ชั่วโมง และมีโรงเรียน 1 โรงเรียนจัดให้ครูมีคาบสอนเฉลี่ยสัปดาห์ละ 20 – 22 ชั่วโมง ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการจัดตารางสอนได้เป็นอย่างดี ยกเว้น โรงเรียนที่จัดให้ครูมีคาบสอนเฉลี่ยสัปดาห์ละ 20 – 22 ชั่วโมง ซึ่งมีคาบสอนมากเกินไป อาจทำให้การเตรียมการสอนขาดประสิทธิภาพได้ ซึ่งสอดคล้องกับ กิติมา ปรีดีติลล (2532) ที่กล่าวไว้ว่า การจัดตารางสอนควรจัดเฉลี่ยปริมาณชั่วโมงสอนของครูให้ทัดเทียมกัน เช่น ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในสัญญาว่าจ้างครู กำหนดไว้ว่าชั่วโมงสอนครูมัธยมต้นไม่เกิน 22 ชั่วโมง มัธยมปลายไม่เกิน 20 ชั่วโมง และครูจะต้องใช้ชั่วโมงว่างเพื่อเตรียมการสอน ตรวจงาน และทำงานอื่น ๆ อันเกี่ยวกับนักเรียน

การจัดแผนการเรียน พบว่า โรงเรียนแต่ละแห่งมีการจัดแผนการเรียนที่แตกต่างกัน บางแห่งจัดให้นักเรียนทุกคนต้องเรียนวิชาภาษาจีน บางแห่งจัดให้เป็นวิชาเลือกเสรี โดยส่วนใหญ่กำหนดให้นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจะต้องเรียนวิชาภาษาจีน 16 คาบต่อภาคเรียน สำหรับในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนส่วนใหญ่เปิดแผนการเรียนเฉพาะทางด้านภาษาจีน โรงเรียนที่ไม่ได้เปิดแผนการเรียนเฉพาะทางด้านภาษาจีนใน 1 สัปดาห์นักเรียนจะมีเรียนวิชา ภาษาจีน 1 – 2 คาบ ทำให้เวลาที่ใช้ในการเรียนการสอนไม่เพียงพอกับเนื้อหาในแบบเรียน ผู้วิจัยเห็นว่า หากโรงเรียนต้องการให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาจีนดีขึ้น โรงเรียนควรทำการเปิดแผนการเรียนภาษาจีน ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนมีเวลาในการเรียนภาษาจีนมากขึ้น อันจะส่งผลไปถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

การจัดบริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน พบว่า โรงเรียนทั้งหมดมีงบประมาณในการจัดบริการวัสดุและสื่อการเรียนการสอนให้กับผู้ใช้หลักสูตร แต่มีบางโรงเรียนที่มีความล่าช้าในการของบประมาณในการจัดซื้อ ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนทั้งหมดจัดบริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนได้

เป็นอย่างดี แต่โรงเรียนควรลดขั้นตอนในการเบิกงบประมาณในการจัดซื้อให้น้อยลง เพื่อให้ผู้ใช้หลักสูตรสามารถจัดซื้อวัสดุและสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ ได้สะดวกขึ้น

การจัดตั้งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่ผู้ใช้หลักสูตร พบว่า โรงเรียนทั้งหมดมีงบประมาณในการจัดตั้งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แต่ถึงอย่างไรก็ตาม โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีการจัดห้องเรียนรู้เฉพาะสำหรับวิชาภาษาจีนแก่ผู้ใช้หลักสูตร ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนทั้งหมดจัดตั้งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่ผู้ใช้หลักสูตรได้เป็นอย่างดี ซึ่งโรงเรียนควรจัดห้องเฉพาะสำหรับวิชาภาษาจีนเพื่อจัดแสดงผลงานและสื่อต่าง ๆ ทางด้านภาษาจีนให้ผู้ใช้หลักสูตรและนักเรียนสามารถเข้าไปใช้กันคว่าได้ อันจะช่วยเสริมให้การใช้หลักสูตรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ เกรียงศักดิ์ จรรย์ยานนท์ และนคร ศรีวิจารณ์ (2537) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ห้องเรียนวิชาเฉพาะเป็นห้องเรียนเพื่อการเรียนรู้ประจำวิชาที่มีลักษณะพิเศษไปจากห้องเรียนปกติ ความต้องการขนาดห้อง เฟอร์นิเจอร์ และอุปกรณ์การเรียนพิเศษแตกต่างออกไป นอกจากนี้โรงเรียนยังควรจัดพื้นที่ภายในบริเวณโรงเรียนให้เหมาะสำหรับการเรียนรู้วิชาภาษาจีนด้วย เช่น การติดป้ายคำขวัญต่าง ๆ การจัดให้ห้องสมุดมีมุมเรียนรู้ภาษาจีน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525) ว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนเป็นสิ่งสำคัญ เพราะการเรียนรู้ของเด็กไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนก็เป็นส่วนช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้

การนิเทศติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร พบว่า โรงเรียนทั้งหมดมีการจัดการนิเทศ ถ้าจัดหลักสูตรโดยบริษัทเอกชนจะเป็นการนิเทศแบบเป็นทางการ แต่ถ้าจัดหลักสูตรเองส่วนใหญ่จะเป็นการนิเทศแบบไม่เป็นทางการระหว่างครูภาษาจีนด้วยกัน ผู้วิจัยเห็นว่า การดำเนินการนิเทศในโรงเรียนที่จัดการนิเทศโดยบริษัทเอกชนควรส่งเสริมให้ครูมีความรู้ทางการนิเทศเพื่อให้ครูสามารถทำการนิเทศกันเองได้ และกระทรวงควรจัดศึกษานิเทศก์ที่มีความรู้ทางการเรียนการสอนภาษาจีนเข้าทำการนิเทศด้วย พยายามทำให้ครูตระหนักในการทำการนิเทศ มองว่าการนิเทศเป็นการช่วยเหลือครูเพื่อพัฒนาวิชาชีพของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ สัจด์ อุทรานันท์ (2532) ที่กล่าวว่า ในระหว่างการใช้หลักสูตรจะต้องมีการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรในโรงเรียนว่าได้ดำเนินไปด้วยความถูกต้อง มีปัญหาเกิดขึ้นหรือไม่ หากมีปัญหาจะได้หาทางแก้ไข และให้คำแนะนำช่วยเหลือครูผู้ใช้หลักสูตร เพื่อให้ครูดำเนินการใช้หลักสูตรได้อย่างถูกต้อง การนิเทศการใช้หลักสูตรหรือการนิเทศการจัดการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงหลักสำคัญของการนิเทศว่าเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันเพื่อให้คำแนะนำช่วยเหลือ ไม่ใช่เป็นการตรวจสอบเพื่อจับผิด

การประชาสัมพันธ์หลักสูตร พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรผ่านการประชุมผู้ปกครองประจำปี เว็บไซต์ และการจัดงานวิชาการประจำปีของโรงเรียน ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรประชาสัมพันธ์ในรูปแบบอื่นเพิ่ม เช่น จัดทำเอกสารแผ่นพิมพ์กำหนดถึงโครงสร้างของหลักสูตร รายวิชาของหลักสูตร เพราะการประชาสัมพันธ์นับว่าเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการใช้หลักสูตร การประชาสัมพันธ์จะช่วยให้ได้รับการสนับสนุนหรือข้อเสนอแนะจากบุคคลอื่น ๆ ซึ่งตรงกับ กรมวิชาการ (2535) ที่กล่าวถึงการประชาสัมพันธ์หลักสูตรว่า การประชาสัมพันธ์หลักสูตรนับเป็นกระบวนการที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการบริหารหลักสูตรซึ่งจะขาดเสียไม่ได้ เพราะการประชาสัมพันธ์หลักสูตรเป็นวิธีการสร้างความเข้าใจอันดี

ร่วมกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ทุก ๆ ฝ่ายจะได้ทราบว่าหลักสูตรมีปรับจุดไหนบ้าง มีจุดเน้นอย่างไร และมีวิธีปฏิบัติในการใช้หลักสูตรอย่างไร

2. งานสอน

การทำความเข้าใจหลักสูตรแม่บทและปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น พบว่า ครูผู้สอนที่มีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตรภาษาจีนของโรงเรียนทั้งหมดมีการทำความเข้าใจหลักสูตรแม่บท แต่ครูผู้สอนที่ไม่มีส่วนร่วมจะไม่ได้ทำความเข้าใจหลักสูตรแม่บท ซึ่งครูทั้งสองกลุ่มไม่ได้ทำการปรับหลักสูตรเนื่องจากหลักสูตรที่ใช้เป็นหลักสูตรเฉพาะสำหรับโรงเรียน ผู้วิจัยเห็นว่า ครูผู้สอนทุกคนควรทำความเข้าใจหลักสูตรแม่บทเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการสอน และหากเห็นว่าหลักสูตรที่ใช้นั้นมีส่วนใดที่ไม่เหมาะสมก็ควรทำการปรับหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ วิชัย ดิศสระ (2535) ที่กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้ ถ้าหากบุคลากรมีความเข้าใจหลักสูตรอย่างชัดเจนก็จะทำให้การนำหลักสูตรไปใช้ประสบผลสำเร็จ

การวางแผนการสอน พบว่า ครูผู้สอนของโรงเรียนทั้งหมดมีการวางแผนการสอนตามหน่วยการเรียนรู้ทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรและไม่เป็นลายลักษณ์อักษรก่อนที่จะเข้าสอน ผู้วิจัยเห็นว่า ครูผู้สอนดำเนินการวางแผนการสอนได้เป็นอย่างดี เพราะการวางแผนการสอนจะช่วยกำหนดให้จุดประสงค์ เนื้อหาสาระ สื่อการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดและประเมินผล มีแนวทางที่ชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้ครูสอนได้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพราะมีแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งตรงกับ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ที่กล่าวว่า ในการดำเนินงานใด ๆ ก็ตาม ถ้าต้องการให้งานนั้น ๆ บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ดำเนินการต้องมีการคิดวางแผนว่าจะทำกิจกรรมอะไรก่อนหลัง เพื่อจะได้ปฏิบัติได้ถูกต้องตรงตามเป้าหมาย

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนพบว่า ครูผู้สอนของโรงเรียนทั้งหมดสอนโดยมุ่งเน้นให้นักเรียนมีทักษะทางภาษาครบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ฟัง พูด อ่าน และเขียน ตลอดจนเรียนรู้วัฒนธรรม มุ่งหวังให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาจีน โดยครูมีขั้นตอนในการสอน และใช้กิจกรรมในการสอนที่หลากหลาย เลือกใช้กิจกรรมโดยพิจารณาจากความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและสอดคล้องกับเนื้อหา ผู้วิจัยเห็นว่า ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี ความคาดหวังในการเรียนมีความสอดคล้องกับหลักสูตรแม่บท ครูมีขั้นตอนการสอนชัดเจน เลือกใช้กิจกรรมได้เหมาะสม สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ นงนุช สีสันต์ (2539) ที่กล่าวว่า ในการเรียนรู้ทางภาษาจำเป็นต้องฝึกฝน ทักษะทั้ง 4 ด้าน คือ ฟัง พูด อ่าน และเขียนให้ควบคู่กันไปในลักษณะทักษะสัมพันธ์ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยเน้นทักษะการฟัง – การพูดมากที่สุด โดยผู้เรียนจำเป็นต้องฟังเสียงเลียนแบบเสียงที่ได้ยิน พูดสื่อความหมาย แล้วจึงอ่านและเขียนต่อไป สำหรับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรพบว่า ครูผู้สอนและโรงเรียนทั้งหมดมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้กับนักเรียนมีทั้งที่จัดโดยโรงเรียนเองและหน่วยงานภายนอก ผู้วิจัยเห็นว่า ครูผู้สอนและโรงเรียนจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรได้เป็นอย่างดี แม้เวลา

ในการเรียนการสอนมีอยู่อย่างจำกัด แต่ก็มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้กับนักเรียน ถึงแม้ว่าจะไม่มากนัก แต่การจัดกิจกรรมก็สามารถเพิ่มพูนความรู้ให้กับนักเรียนได้ ไม่ว่าจะเป็นการพูดสุนทรพจน์ การแข่งขันเขียน ฟู่กั้นจีน การแข่งขันตอบปัญหาทางด้านภาษาจีน การส่งนักเรียนไปเรียนภาษาระยะสั้นที่ประเทศจีน เป็นต้น การที่นักเรียนได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมทำให้มีพัฒนาการทางการเรียนภาษาจีนดีขึ้น และยัง ส่งเสริมให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนด้วย ซึ่งตรงกับ สุมิตร คุณานุกร (2523) ที่ได้กล่าวถึงบทบาทและ ประโยชน์ของกิจกรรมเสริมหลักสูตรไว้ดังนี้ 1) เพื่อส่งเสริมการเรียนในชั้น 2) ช่วยพัฒนาความสนใจและ ความสามารถพิเศษของผู้เรียน 3) เพื่อเป็นการบริการแก่โรงเรียน 4) เพื่อเป็นการบริการแก่สังคม 5) เพื่อ ส่งเสริมการเข้าสังคมและการพักผ่อน 6) เพื่อส่งเสริมการกีฬา

การพัฒนาและใช้สื่อการเรียนการสอน พบว่า ครูผู้สอนของโรงเรียนส่วนใหญ่ทำสื่อการเรียนการสอนเพิ่มเติมนอกเหนือจากเนื้อหาภายในบทเรียน ซึ่งส่วนมากจะเป็นสื่อจำพวกเอกสาร ผู้วิจัยเห็นว่า ครูผู้สอนของ โรงเรียนดำเนินการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี การพัฒนาสื่อจะช่วยให้ครูสอนได้สอดคล้องกับ เนื้อหามากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามรูปแบบของสื่อที่พัฒนานั้นยังมีค่อนข้างน้อย ครูผู้สอนควรทำการพัฒนาสื่อ การเรียนการสอนชนิดอื่นนอกจากเอกสารเพิ่มเติม เช่น แผ่นภาพ บัตรคำ ให้มากขึ้น ในด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน พบว่า ครูผู้สอนของโรงเรียนทั้งหมดใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น สื่อมัลติมีเดีย หนังสือเรียน หนังสือเสริมการเรียน ซีดี เพลง ภาพยนตร์ บัตรคำ แผ่นภาพ เป็นต้น การเลือกใช้สื่อชนิดใดนั้น ขึ้นอยู่กับการเรียนการสอนในแต่ละคาบว่าเนื้อหาที่สอนคืออะไร ผู้เรียนอยู่ในช่วงวัยใด ครูผู้สอนจึงเลือกสื่อ ให้เหมาะกับการเรียนการสอนนั้น ๆ ผู้วิจัยเห็นว่า ครูผู้สอนของโรงเรียนใช้สื่อการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าสื่อการเรียนการสอนทางด้านภาษาจีนในเมืองไทยยังมีน้อย ครูผู้สอนก็ใช้สื่อที่นำเข้ามาจากประเทศ จีนแล้วนำมาปรับหรือเลือกใช้ให้สอดคล้องกับสังคมไทย ซึ่งสามารถเชื่อมโยงไปถึงการพัฒนาสื่อ ครูผู้สอน สามารถพัฒนาสื่อให้เข้ากับบทเรียนและสังคมไทยได้ เพราะสื่อการสอนมีความสำคัญ ถ้าสื่อที่ใช้ในการเรียน การสอนน่าสนใจก็จะเป็นสิ่งกระตุ้นให้นักเรียนอยากเรียนรู้ อันส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ ธีรยุทธ เสรีวงศ์ ณ อยุธยา (อ้างใน ชลธิชา ไชยวงศ์, 2540) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมการใช้ อุปกรณ์การเรียนการสอนไว้ว่า การใช้อุปกรณ์การเรียนการสอนเป็นเทคนิคอย่างหนึ่งที่จะเร้าความสนใจ และ กระตุ้นให้นักเรียนอยากเรียน อีกทั้งยังสามารถทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้เร็ว และเข้าใจในบทเรียนดียิ่งขึ้น การ สอนที่ดีจึงจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์การสอนประกอบ เช่นเดียวกับ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535) ที่ได้ กล่าวถึงการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนไว้ว่า สื่อการสอนมีมากมาย เป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องเลือกใช้ให้ เหมาะสม โดยคำนึงถึง ลักษณะวิชาที่สอน เป็นวิชาทฤษฎีหรือปฏิบัติการ ใช้สื่อชนิดใดจึงจะทำให้นักเรียนมี ความเข้าใจบทเรียนมากยิ่งขึ้น และคุณลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ การเลือกให้เหมาะสมกับอายุ ระดับสติปัญญา ระดับชั้น จำนวนนักเรียน เวลาที่เรียน และลักษณะของห้องเรียน หรือถ้านักเรียนในชั้นมีบทบาทในการเรียน การสอนมาก สามารถรับประสบการณ์ใหม่ ๆ ได้ด้วยตนเอง ครูสามารถใช้สื่อในลักษณะสื่อประสม โดยอาศัย หลักการจัดระบบ นำเอาสื่อการสอนหลาย ๆ อย่างมาสัมพันธ์กัน และเป็นสื่อที่มีคุณค่าส่งเสริมซึ่งกันและกัน

สื่อการสอนอย่างหนึ่งอาจใช้เพื่อสร้างความสนใจ ในขณะที่อีกอย่างหนึ่งใช้เพื่ออธิบายข้อเท็จจริงของเนื้อหา และอีกอย่างอาจใช้เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้ง

การจัดสอนซ่อมเสริม พบว่า ครูผู้สอนของโรงเรียนส่วนใหญ่จัดสอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียนทั้งที่เรียนดีและเรียนไม่ดี โดยการใช้เวลาในชั่วโมงเรียน และการให้นักเรียนสอบถามเพิ่มเติมกับครูผู้สอนเองที่ห้องพักครู สอนเพิ่มให้กับนักเรียนที่เรียนไม่ดีเมื่อคะแนนสอบออกมาไม่ดี และสอนให้กับนักเรียนถ้าต้องเตรียมตัวสอบแข่งขัน นอกจากนี้บางโรงเรียนยังเปิดสอนเพิ่มเติมให้กับนักเรียนที่สนใจทางด้านภาษาจีนสมัครเรียนด้วย ผู้วิจัยเห็นว่า ครูผู้สอนของโรงเรียนส่วนใหญ่จัดสอนซ่อมเสริมได้เป็นอย่างดี ครูผู้สอนมีความเอาใจใส่นักเรียนทั้งที่เรียนดีและเรียนไม่ดีโดยการสอนเพิ่มเติมให้ ซึ่งตรงกับ อินทรีย์ บัวสมบุญ (2536) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การจัดสอนซ่อมเสริมคือการสอนเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียนที่อ่อนหรือเรียนไม่ทันเพื่อนซึ่งต้องการความช่วยเหลือจากครูผู้สอนเป็นพิเศษ รวมถึงการสอนนักเรียนที่มีความรับรู้ได้รวดเร็วให้ได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่และเป็นประโยชน์

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า ครูผู้สอนของโรงเรียนทั้งหมดมีเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีการวัดทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน อีกทั้งมีการวัดที่หลากหลายทั้งในระหว่างการเรียนการสอน และการสอบปลายภาค ผู้วิจัยเห็นว่า ครูผู้สอนของโรงเรียนทั้งหมดดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี มีแนวทางการวัดและประเมินผลที่ชัดเจน ทำให้ทราบได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรอย่างน้อยเพียงใด ซึ่งสอดคล้องกับ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ที่ได้กล่าวถึงความหมายของการวัดและประเมินผลไว้ว่า การวัด คือ กระบวนการกำหนดค่า/ตีค่าคุณสมบัติของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือของบุคคลเป็นตัวเลข โดยใช้เครื่องมือเป็นหลักในการวัด ส่วนการประเมินผล คือ กระบวนการพิจารณาตัดสินคุณค่าของวัตถุ คน สิ่งของ หรือการดำเนินงาน/กิจกรรมว่าบรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด หรือมีดีเลวเพียงใด โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการวัดเป็นหลัก

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาการใช้หลักสูตรภาษาต่างประเทศที่ 2 (ภาษาจีน) ของโรงเรียนที่มีผลการศึกษาสอบวิชาความถนัดทางภาษาจีนสูง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. สำหรับโรงเรียน

1.1 จากการวิจัย พบว่า ผู้บริหารของโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้เข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรภาษาจีน ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนที่มีส่วนรับผิดชอบในการใช้หลักสูตรภาษาจีนควรเข้ารับการประชุม อบรม สัมมนาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร เพื่อช่วยให้การดำเนินการใช้หลักสูตรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 จากการวิจัย พบว่า การใช้หลักสูตรของโรงเรียนส่วนใหญ่มีการประเมินเฉพาะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และความพึงพอใจของนักเรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้

หลักสูตร ซึ่งขาดการประเมินในด้านงานบริหารหลักสูตร ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องในการใช้หลักสูตรควรจัดการประชุม อบรม สัมมนาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรหรือการประเมินผลการใช้หลักสูตรภาษาจีน เพื่อหาข้อบกพร่องและร่วมกันเสนอแนวทางการแก้ไข เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน

2. สำหรับครูผู้สอน

2.1 จากการวิจัย พบว่า ครูส่วนใหญ่ไม่ได้ทำการศึกษาหลักสูตรแม่บท ซึ่งครูผู้สอนควรศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตรแม่บทเพื่อให้ทราบจุดมุ่งหมาย และแนวทางต่าง ๆ ของหลักสูตร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการจัดการเรียนการสอน

2.2 จากการวิจัย พบว่า ครูส่วนใหญ่มีการเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา แต่เพื่อเป็นการพัฒนาตนเองโดยสมัคร ครูควรเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา เชิงปฏิบัติการทางด้านการเรียนการสอนวิชาภาษาจีนให้มากยิ่งขึ้น

3. สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.1 ควรสนับสนุนหรือจัดกิจกรรมให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้หลักสูตรภาษาจีนเข้ารับการประชุม อบรม สัมมนา เพื่อให้มีความเข้าใจในการใช้หลักสูตร

3.2 ควรจัดให้มีศึกษานิเทศก์เฉพาะทางด้านภาษาจีนในการเข้าไปทำการนิเทศติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรภาษาจีนของโรงเรียนในสังกัดต่าง ๆ

4. สำหรับสถาบันอุดมศึกษา

4.1 ควรเปิดสอนหลักสูตรการสอนภาษาจีน

4.2 ควรเปิดหลักสูตรวิชาชีพครู โดยเฉพาะให้กับผู้ที่มีความรู้ทางภาษาจีนที่ไม่ได้จบทางด้าน การเรียนการสอนเข้ารับการศึกษ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเกี่ยวกับการประเมินผลการใช้หลักสูตรภาษาจีนของ โรงเรียนในสังกัดต่าง ๆ
2. ควรวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนวิชาภาษาจีน

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กิติมา ปรีดีดิติก. การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : อักษรภาพิพัฒนา, 2532.

เกรียงศักดิ์ จรรย์ยานนท์ และนคร ศรีวิจารณ์. “การบริหารอาคารสถานที่” ประมวลสาระชุดวิชาการบริหาร ทรัพยากรการศึกษาหน่วยที่ 13 – 15. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2537.

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อัสสัม เพรส, 2539.

ชลธิชา ไชยวงศ์. การศึกษาการใช้หลักสูตรคอมพิวเตอร์พื้นฐานในโรงเรียนที่ได้รับรางวัล

พระราชทาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต, ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

นงนุช สีสันต์. การจัดหลักสูตรภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,
ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : สหมิตรออฟเซต, 2535.

วิชัย ศิษสระ. การพัฒนาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ : บริษัทดันอ้อ แกรมมี่ จำกัด, 2535.

วิชัย วงษ์ใหญ่. พัฒนาหลักสูตรและการสอน – มิติใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2525.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. กรมวิชาการ. พระราชบัญญัติ กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และแนวทางปฏิบัติที่

เกี่ยวข้องกับโรงเรียนเอกชนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภา, 2535.

ศึกษาธิการ, กระทรวง, สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. แผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมการ

เรียนการสอนภาษาจีนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (พ.ศ.

2549-2553). (อัครา) (อัดสำเนา)

สังัด อุทรานันท์. พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2532.

สังัด อุทรานันท์. เทคนิคการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ :

มิตรสยาม, 2532.

สันต์ ธรรมบำรุง. หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2527.

สุมิตร คุณานุกร. หลักสูตรและการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2523.

อินทรีย์ บัวสมบุญ. การศึกษาการพัฒนาหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษในโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสภาการศึกษา

คาทอลิกแห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, ภาควิชาบริหารการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

อุทัย บุญประเสริฐ. การวางแผนและการจัดระบบแผนงานในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : เอส ดี เพรส, 2538.

ภาษาอังกฤษ

Herzberg, Fredic. *The Motivation to Work*. New York : Wiley and Sons, 1959.